

مقایسه هوش هیجانی منجیان غریق بر اساس جنسیت و سابقه

علیرضا امینایی^۱، محمدرضا شهابی کاسب^۲

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۱/۱۳ تاریخ پذیرش: ۹۲/۹/۱۰

چکیده

هوش هیجانی قابلیت درک و شناخت هیجانات خود و دیگران و کنترل و مدیریت آنهاست. هدف از پژوهش حاضر مقایسه هوش هیجانی، و مؤلفه‌ها و خرده‌مقیاس‌های آن بر اساس سابقه و جنسیت و سپس تعیین اولویت هر یک از خرده-مقیاس‌های هوش هیجانی در میان منجیان غریق است. جامعه آماری در این پژوهش کلیه منجیان غریق درجه یک و دو استان‌های تهران، البرز و خراسان رضوی بودند، که از این میان ۱۰۰ منجی غریق (۵۲ مرد و ۴۸ زن) به صورت تصادفی انتخاب شدند. ویژگی‌های فردی و زمینه‌ای با استفاده از پرسش‌نامه پژوهش‌ساخته جمع‌آوری شد. برای سنجش هوش هیجانی از پرسش‌نامه هوش هیجانی بار-آن استفاده شد، که دارای ۹۰ سؤال بود و ۱۵ خرده‌مقیاس را در قالب پنج مؤلفه هوش درون‌فردی، هوش بین فردی، مدیریت فشار روانی، سازگاری و خلق عمومی می‌سنجید. داده‌ها از طریق تحلیل واریانس دو عاملی و آزمون ناپارامتریک فریدمن برای رتبه‌بندی خرده‌مقیاس‌ها تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها نشان دادند که تفاوت معناداری در هوش هیجانی و مؤلفه‌ها و خرده‌مقیاس‌های آن میان منجیان غریق وجود ندارد. همچنین ویژگی‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی، شادمانی و روابط بین فردی به ترتیب در بالاترین سطح جای داشتند. به‌طور کلی نتایج پژوهش حاضر بیانگر سطح مطلوب هوش هیجانی در منجیان غریق بود.

کلیدواژه‌ها: هوش هیجانی، منجیان غریق، سابقه.

Comparison of Lifeguards' Emotional Intelligence Based on Sexuality and Working Experience

Ali Reza Aminaee, Mohammad Reza Shahabi Kaseb

Abstract

Emotional intelligence is the ability to perceive and recognize one's own and other's emotions and to control and manage these emotions. The purpose of present research was to compare emotional intelligence, its components and subscales based on working experience and gender and to determine the priority of each of emotional intelligence's subscales among lifeguards. Statistical population of this research was included of all lifeguards with degree 1 and 2 Lifesaving Certification from provinces of Tehran, Alborz and Khorasan razavi, from which 100 lifeguards (52 male and 48 female) were selected randomly. Demographic and background features were collected by a researcher-made questionnaire. For assessing emotional Intelligence, Bar-on emotional intelligence questionnaire was used which has 90 questions and analyzes 15 skills with 5 components of interpersonal intelligence, intra personal intelligence, stress management, adaptability and common mood. Data were analyzed using Two-factor Analysis of Variance Test, and Non-parametric Friedman Test for ranking subscales. Results showed that there was no statistically significant difference among lifeguards in emotional intelligence, its components and subscales. Social responsibility, happiness and interpersonal relationship features were respectively in higher ranks. In general, the results of this research demonstrated desirable level of emotional intelligence for lifeguards.

Key words: Emotional intelligence, Lifeguards, Working experience.

مقدمه

روان‌شناسان ورزشی برای دستیابی ورزشکاران به موفقیت‌های بالای ورزشی همواره سعی در مطالعه رفتار و عوامل اثرگذار بر این امر داشته‌اند. یکی از چالش‌های پیش روی آنها پیش‌بینی عملکرد ورزشکاران بوده است (عبدلی، فارسی، علیخانی‌راد و ملک‌شاهی، ۱۳۹۱، ص. ۹۴). به نظر می‌رسد مهم‌ترین عاملی که بر اجرای ورزشی اثر می‌گذارد، قابلیت ورزشکار در شناسایی هیجان‌ها و به‌کارگیری مناسب‌ترین واکنش در برابر آنها در زمان مناسب، برای رسیدن به بهترین اجرای ورزشی است. جدا از مهارت، قدرت، تجربه و اجرای ورزشکار، عملکرد بهینه او به‌طور گسترده تحت تأثیر قابلیت او برای داشتن هیجان مناسب و کسب بهترین انرژی هیجانی است (آجایی، ۲۰۰۸، ص. ۲).

امروزه مربیان و ورزشکاران پی برده‌اند که بهبود قابلیت‌های جسمانی برای عملکرد ورزشی به‌تنهایی کافی نیست و در کنار آن مهارت‌های روان‌شناختی نیز باید در نظر گرفته شوند (اصلانخانی، شمس و شمسی‌پور دهکردی، ۱۳۸۷، ص. ۵). روان‌شناسان ورزشی به این نتیجه رسیده‌اند که هوش هیجانی نقش مهمی را در حیطه‌های مختلف ورزشی ایفا می‌کند (آجایی، ۲۰۰۸، ص. ۲؛ تقی‌زاده و شجاعی، ۲۰۱۲، ص. ۳۶۳۳).

عبارت "هوش هیجانی" را اولین بار سالووی و مایر^۳ (۱۹۹۰، ص. ۱۸۹)، برای بیان توانایی کنترل احساسات و هیجان‌ات خود و دیگران، تمایز قائل شدن بین آنها و استفاده از این اطلاعات برای هدایت افکار و اعمال خود، به‌کار بردند. هوش هیجانی به عقیده مایر و سالووی (۱۹۹۷)، به مهارت‌های هیجانی، از قبیل ادراک و بیان دقیق هیجان‌ها، تلفیق آنها با

فرایندهای شناختی، شناخت و کاربرد هیجان‌ها در شرایط مختلف و مدیریت آنها، اشاره دارد (لیونز و اشنایدر^۴ به نقل از مایر و سالووی، ۲۰۰۵، ص. ۶۹۳). پژوهشگران دیگر، از قبیل بار-آن^۵ (۲۰۰۰) و گولمن (۱۹۹۵؛ ۱۹۹۸)، سعی در گسترش معنای هوش هیجانی داشتند. برای این منظور قابلیت هوش هیجانی را با دیگر ویژگی‌های شخصیتی از قبیل خودآگاهی، خودشکوفایی، صمیمیت، همدلی، انگیزه و خوش‌بینی ترکیب کردند. این مفهوم‌سازی هوش هیجانی را مدل ترکیبی می‌گویند (بشارت^۶، ۲۰۰۷، ص. ۹۹۲).

پژوهش‌های مختلفی در حیطه هوش هیجانی ورزشکاران انجام شده است؛ برای مثال در فوتبال (عبدلی، زمانی‌ثانی و فتحی‌رضایی، ۱۳۸۸)، شمشیربازی (مرادی کلارده، نمازی‌زاده و مشکاتی، ۱۳۸۹)، تنیس روی میز (تقی‌زاده و شجاعی، ۲۰۱۲) و رشته‌های مختلف ورزش‌های انفرادی و تیمی (بشارت، عباسی و میرزاکسفیدی، ۱۳۸۴؛ اصلانخانی، شمس و شمسی‌پور دهکردی، ۱۳۸۷؛ شعبانی‌بهار، یعقوبی و فاروقی، ۱۳۸۹ و توکلی، رضانی‌نژاد، همتی‌نژاد و عیدی، ۱۳۹۰)، ورزشکاران همگی به نقش و اهمیت هوش هیجانی در این ورزش‌ها اشاره کرده‌اند.

بنا بر عقیده زاسکوا و استجزکال^۷ (۲۰۰۳)، ورزشکاران موفق مستعد داشتن توانایی‌ها و استعداد‌های ویژه در هوش هیجانی‌اند، که آنها را قادر به انجام کارهای بزرگ می‌کند. آنها در پژوهشی در مورد ورزشکاران حرفه‌ای رشته‌های واترپلو و شنا، به بررسی و مقایسه میزان هوش هیجانی بازیکنان این دو رشته پرداختند و به این نتیجه رسیدند که شناگران

4. Lyons & Schneider

5. Bar-On

6. Besharat

7. Zuskova & Stejskal

1. Ajayi

2. Taghizadeh & Shojaja

3. Salovey & Mayer

احساسات اضطراب‌آوری از قبیل ترس، وحشت، گوشه‌گیری، بی‌خوابی، افسردگی یا احساس گناه را در پی داشته باشد. منجیان غریق ممکن است از اختلالات فشار روانی پس از آسیب رنج ببرند که برای سلامت روانشان نتایج منفی دارد؛ مخصوصاً وقتی که فرد غرق شده کودک باشد. حوادث منجر به غرق شدن اغلب هیجان‌ات و احساسات خاص و شدیدی را برمی‌انگیزد (آورامیدیس، باترلی و لی‌ولین^۲، ۲۰۰۹، ص ۶۷). بنابراین، داشتن سلامت هیجانی، شناخت و کنترل هیجان‌ات خود و درک احساسات دیگران از جمله راهکارهای مناسب برای مدیریت هیجانی و حفظ هوشیاری در شرایطی است که ممکن است احساسات فرد در اثر حوادث آسیب ببیند.

از میان پژوهش‌های انجام شده تنها معدودی از آنها به بررسی برخی از عوامل روان‌شناختی اثرگذار بر عملکرد منجیان غریق پرداخته‌اند. از جمله این عوامل می‌توان به مواردی از قبیل مقابله با بی‌حوصلگی و تردید و دودلی، قابلیت شناسایی طرح برنامه و تصمیم‌گیری و قضاوت در تشخیص خطا (گریفیس^۳، ۲۰۰۲)، فشار روانی، سطوح مختلف برانگیختگی و کنترل حالات هیجانی از قبیل ترس، وحشت، گوشه‌گیری، افسردگی یا احساس گناه (گریفیس، ۲۰۰۲؛ آورامیدیس و همکاران، ۲۰۰۹)، احساس رضایت از خویش^۴ (کوبلنتز، مولارد و کابون^۵، ۲۰۰۱؛ فیلیپس^۶، ۲۰۱۰)، سلامت ذهنی، قابلیت حل مسئله، سلامت شغلی، هدف‌دار بودن شغل، مسئولیت‌پذیری، توجه و تمرکز (شرکت ملی ایمنی مکان‌های آبی^۷، ۲۰۰۸)، پارازیت‌های درونی^۸ مزاحم حواس، از جمله افکار و هیجان‌ات (گریفیس و گریفیس، ۲۰۱۳)، و

از هوش هیجانی بیشتری برخوردارند. در پژوهش دیگری که می‌یر^۱ (۱۹۹۷) انجام داد مشخص شد که تیم‌هایی که در مسابقات جهانی موفق به دریافت جام جهانی می‌شوند نسبت به سایر تیم‌ها از هوش هیجانی بیشتری برخوردارند (تابش به نقل از می‌یر، ۱۳۸۳، ص ۳۴ و ۳۵).

تقی‌زاده و شجاعی (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای به مقایسه هوش هیجانی و انسجام تیمی ۴۷ بازیکن نخبه و ۴۴ بازیکن غیرنخبه تنیس روی میز پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که درجه خبرگی در هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن تأثیر نمی‌گذارد؛ درحالی‌که جنسیت می‌تواند یکی از عوامل تفاوت در هوش هیجانی افراد نخبه و غیر نخبه باشد. زمانیان، حقیقی، فروزنده، صدیقی و صالحیان (۲۰۱۱) در پژوهشی، ضمن مقایسه هوش هیجانی ۱۶۰ زن ورزشکار نخبه و ۷۰ زن ورزشکار غیرنخبه، با استفاده از پرسش‌نامه هوش هیجانی بار-آن، به این نتیجه دست یافتند که هوش هیجانی ورزشکاران نخبه از غیرنخبه بالاتر است. مرادی کلارده و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهش خود به تعیین رابطه هوش هیجانی با رتبه‌بندی شمشیربازان در سطوح مختلف عملکردی پرداختند. آنها پرسش‌نامه هوش هیجانی بار-آن را برای ۳۷ مرد و ۴۹ زن شمشیرباز شرکت‌کننده در سومین المپیااد ورزشی ایرانیان به کار بردند. نتایج این پژوهش تفاوت معناداری بین هوش هیجانی شمشیربازان بر اساس سابقه شمشیربازی نشان داد، اما تفاوت معناداری بین زنان و مردان شمشیرباز مشاهده نشد.

با توجه به اهمیت و تأثیر شگرف و شناخته‌شده سازه هوش هیجانی بر افزایش ضریب موفقیت‌های حرفه‌ای و ورزشی ورزشکاران، به نظر می‌رسد که سازه هوش هیجانی برای منجیان غریق نیز دارای اهمیت بسزایی باشد. حادثه‌های نزدیک به مرگ می‌تواند

2. Avramidis, Butterly, & Llewellyn
3. Griffith
4. Complacency
5. Coblentz, Mollard, & Cabon
6. Philips
7. National Aquatics Safety Company (NASCO)
8. Internal Noise

1. Meyer

روان‌شناختی منجیان غریق و نامشخص بودن مهارت‌ها در این حیطه، در پژوهش حاضر سعی بر آنست تا علاوه بر تعیین اولویت هریک از خرده-مقیاس‌های هوش هیجانی در میان منجیان غریق، به مقایسه هوش هیجانی آنها بر اساس سابقه و جنسیت بپردازیم. در پژوهش حاضر فرض بر این است که اثر تعاملی جنسیت در سابقه و هر کدام از اثرات اصلی در میان منجیان غریق معنادار است.

روش پژوهش

روش این پژوهش از نوع پس‌رویدادی (علی-مقایسه‌ای) است و جامعه آماری این پژوهش را کلیه منجیان غریق زن و مرد درجه یک و دو، از استان‌های تهران، البرز و خراسان رضوی، تشکیل می‌دهند، که از این میان ۱۰۰ منجی غریق مرد (۵۲ نفر با میانگین سنی $4/12 \pm 26/98$) و زن (۴۸ نفر با میانگین سنی $5/92 \pm 28/48$) به صورت تصادفی شناسایی و انتخاب شدند. لازم به ذکر است که ابتدا استخرهایی انتخاب شدند که مدیران آنها حاضر به همکاری با پژوهشگران بودند و سپس منجیان غریق به صورت تصادفی از این استخرها انتخاب شدند. منجیان غریق با سابقه (۲۹ مرد با میانگین سابقه $4/04 \pm 8/17$ و ۲۵ زن با میانگین سابقه $3/68 \pm 8/48$) شامل آن دسته از منجیان غرق‌ی هستند که دارای گواهینامه نجات‌غریق درجه یک یا دو، با بیش از پنج سال سابقه و منجیان غریق کم‌سابقه (۲۳ مرد با میانگین سابقه $0/97 \pm 2/87$ و ۲۵ زن با میانگین سابقه $1/19 \pm 2/61$) نیز شامل منجیان غریق درجه دو با کمتر از پنج سال سابقه هستند.

برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه اطلاعات فردی و زمینه‌ای پژوهش‌ساخته، که شامل اطلاعات فردی، مانند سن، جنسیت، درجه کارت نجات‌غریق و

انگیزه (گریفیس، ۲۰۰۲ و اتحادیه استانداردهای منجیان غریق، ۲۰۱۱) اشاره کرد.

با توجه به آنچه تاکنون گفته شد، به نظر می‌رسد که می‌توان ریشه بخشی از ناتوانی منجیان غریق در عملکرد را در مهارت‌های روان‌شناختی آنها جستجو کرد. زیرا داشتن هوش هیجانی بالا به منجی غریق کمک خواهد کرد که عملکرد بهینه‌ای داشته باشد. برای مثال ادراک هیجانی به منجی غریق امکان این را می‌دهد که بتواند در هنگام خطر، با جهت‌دهی توجه به عوامل استرس‌زا، خود را با محیط اطراف سازگار کند. تبحر منجی غریق در تلفیق هیجان‌ات و فرایندهای شناختی می‌تواند منجر به پرورش خلاقیت و ابتکار و پردازش سریع‌تر و راحت‌تر اطلاعات در مواجهه با حوادث شود. علاوه بر این، او می‌تواند از هیجان‌ات خود در شرایط خطر برای متمرکز کردن توجه استفاده کند. هوش هیجانی همچنین منجی غریق را قادر می‌سازد که توجه خود را از عامل استرس‌زا رها کند. در پرتوی ویژگی ادراک هیجانی، علاوه بر افزایش احتمال شناخت صحیح و واقع‌بینانه هیجان‌ها، قدرت پیش‌بینی و میزان تسلط منجی غریق افزایش می‌یابد و او می‌تواند راهبردهای مقابله‌ای مؤثرتری برای مواجهه با موقعیت‌های استرس‌زا، مانند نجات افراد در حال غرق‌شدن، به کار بندد.

با توجه به تأثیر فراوان محیط بر منجیان غریق و دشواری تکلیفی که بر دوش آنهاست، تقویت و ارتقاء مهارت‌های روان‌شناختی منجیان غریق نیز از اهمیت بسزایی برخوردار است. در نجات‌غریق به مهارت‌های حرکتی، فنون نجات، کمک‌های اولیه و احیای قلبی ریوی توجه بسیاری می‌شود، اما متأسفانه کمتر به مسائل روان‌شناختی منجیان غریق پرداخته می‌شود. بنابراین، با توجه به اطلاعات ناکافی در زمینه

۲. انتخاب پنج سال سابقه به این دلیل است که منجیان غریق با این سابقه قابلیت شرکت در دوره نجات غریق درجه یک را پیدا می‌کنند.

میزان سابقه بود، و پرسش‌نامه هوش هیجانی بار-آن استفاده شد. این پرسش‌نامه دارای ۹۰ عبارت است و ۱۵ خرده‌مقیاس را در پنج مؤلفه مهارت‌های درون‌فردی (خودآگاهی هیجانی، خودابرازی، عزت نفس، خودشکوفایی، استقلال)، مهارت‌های بین‌فردی (روابط بین‌فردی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، همدلی)، سازگاری (واقع‌گرایی، حل مسئله، انعطاف‌پذیری)، مدیریت ترس (تحمل فشار روانی و کنترل تکانه) و خلق عمومی (شادمانی و خوش‌بینی) می‌سنجد. در ایران میانگین کل همسانی درونی پرسش‌نامه ۰/۷۶ و ضرایب آلفای آن در دامنه‌ای بین ۰/۵۵ (همدلی) تا ۰/۸۳ (کنترل تکانه) با میانگین ۰/۷ گزارش شده است (آقاپور به نقل از بار-آن، ۱۳۸۸، ص. ۳۴).

استنباط آماری داده‌ها از تحلیل واریانس دو عاملی و آزمون ناپارامتریک فریدمن برای رتبه‌بندی مهارت‌های روانی در سطح معناداری $\alpha=0/05$ با استفاده از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس^۱ نسخه ۱۸ استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج توصیف آماری هوش هیجانی کلی و پنج زیر مؤلفه آن (مهارت‌های درون‌فردی، مهارت‌های بین‌فردی، سازگاری، مدیریت ترس و خلق عمومی) نشان داد که میانگین هوش هیجانی منجیان غریقی باسابقه بیشتر از منجیان غریقی کم‌سابقه و همچنین میانگین هوش هیجانی منجیان غریقی مرد بیشتر از منجیان غریقی زن است (جدول ۱).

جدول ۱. توصیف آماری میانگین و انحراف معیار هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن برای منجیان غریقی کم‌سابقه و باسابقه (مرد وزن)

جنسیت	سابقه	هوش هیجانی	مهارت‌های درون فردی	مهارت‌های بین فردی	سازگاری	مدیریت ترس	خلق عمومی	تعداد
	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین و انحراف استاندارد	
مرد	باسابقه	۸/۱۷±۴/۰۷	۳۴۵/۳۴±۳۰/۹۱	۱۱۳/۹۳±۱۲/۵۹	۷۵/۸۳±۶/۶۴	۶۵/۰۷±۷/۲۲	۴۱/۵۹±۷/۹۳	۲۹
	کم‌سابقه	۲/۸۷±۰/۹۷	۳۳۸/۸۳±۳۲/۵۵	۱۱۲/۴۸±۱۱/۱۱	۷۳/۷۴±۸/۲۸	۶۳/۹۶±۶/۵۶	۴۰/۱۷±۶/۸۵	۲۳
	کل	۵/۸۳±۴/۰۵	۳۴۲/۴۶±۳۱/۵	۱۱۳/۲۹±۱۱/۸۵	۷۴/۹±۷/۴۱	۶۴/۵۸±۶/۸۹	۴۰/۹۶±۷/۴۴	۵۲
زن	باسابقه	۸/۴۸±۳/۶۸	۳۳۹/۵۲±۲۸/۹۲	۱۱۴/۸۸±۱۳/۳	۷۳/۴±۵/۳۸	۶۲/۸۸±۶/۲۶	۳۸/۸±۶/۲۴	۲۵
	کم‌سابقه	۲/۶۱±۱/۱۹	۳۴۲/۸۳±۳۹/۹۷	۱۱۲/۸۳±۱۵/۱۵	۷۵/۳۹±۸/۳۵	۶۵/۲۲±۹/۰۸	۴۰/۸۷±۷/۴۵	۲۳
	کل	۵/۶۷±۴/۰۳	۳۴۱/۱±۳۴/۳۲	۱۱۳/۹±۱۴/۱	۷۴/۲۵±۶/۹۶	۶۴/۵۳±۷/۶۸	۳۹/۷۹±۶/۸۵	۴۸
کل	باسابقه	۸/۳۱±۳/۸۴	۳۴۲/۶۵±۳۹/۸۷	۱۱۴/۳۷±۱۲/۷۹	۷۴/۷±۶/۱۶	۶۴/۵۲±۶/۷۵	۴۰/۳±۷/۲۷	۵۴
	کم‌سابقه	۲/۷۴±۱/۰۴	۳۴۰/۸۳±۳۶/۱	۱۱۲/۶۵±۱۳/۱۳	۷۴/۵۷±۸/۲۷	۶۴/۵۹±۷/۸۶	۴۰/۵۲±۷/۰۹	۴۶
	کل	۵/۷۵±۴/۰۲	۳۴۱/۸۱±۳۲/۷۲	۱۱۳/۵۸±۱۲/۹۱	۷۴/۶۴±۷/۱۷	۶۴/۵۵±۷/۲۴	۴۰/۴±۷/۱۵	۱۰۰

جدول ۲. توصیف آماری میانگین خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی منجیان غریقی

خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
حل مسئله	۱۰۰	۲۳/۴۶	۲/۸۳۳
شادمانی	۱۰۰	۲۴/۳۱	۳/۶۸۶
استقلال	۱۰۰	۲۲/۳۴	۳/۲۷۳
تحمل استرس	۱۰۰	۲۱/۰۶	۳/۷۷۳
خودشکوفایی	۱۰۰	۲۴/۰۳	۳/۷۸۶
خودآگاهی هیجانی	۱۰۰	۲۲/۹۹	۲/۸۳۴
واقع‌گرایی	۱۰۰	۲۰/۴۶	۳/۳۸۳
روابط بین فردی	۱۰۰	۲۴/۴۵	۳/۰۶۶
خوش‌بینی	۱۰۰	۲۴/۳۳	۳/۲۱۹
عزت نفس	۱۰۰	۲۳/۷۷	۲/۹۴۷
کنترل تکانش	۱۰۰	۱۹/۳۴	۴/۴۳۲
انعطاف‌پذیری	۱۰۰	۲۰/۶۳	۳/۳۳۱
مسئولیت اجتماعی	۱۰۰	۲۵/۷۳	۲/۸۲۴
همدلی	۱۰۰	۲۴/۴۶	۲/۷۶۹
خودابرازی	۱۰۰	۲۴/۴۵	۸/۸۸۳

نتیجه تحلیل واریانس دو عاملی هوش هیجانی کلی منجیان غریقی برای جنسیت و سابقه نشان داد که اثر جنسیت، سابقه و اثر تعاملی جنسیت در سابقه معنادار نیست (جدول ۳).

نتایج توصیف آماری همچنین نشان داد که میانگین تمامی خرده‌مقیاس‌های نیم‌رخ روانی منجیان غریقی، اعم از کم سابقه و باسابقه و مرد و زن، از حد میانه بالاتر بود. دامنه نمرات برای هر خرده‌مقیاس بین ۳۰ تا ۱۰۰ است (جدول ۲).

جدول ۳. خلاصه تحلیل واریانس دو عاملی هوش هیجانی کلی منجیان غریقی برای جنسیت و سابقه

هوش هیجانی					
منبع	مجموع مربعات نوع سه	df	میانگین مربعات	F	P
جنسیت	۲۰/۶۲۷	۱	۲۰/۶۲۷	۰/۰۱۹	۰/۸۹۱
سابقه	۶۳/۹۳۲	۱	۶۳/۹۳۲	۰/۰۵۸	۰/۸۱
جنسیت × سابقه	۵۹۷/۹۱۷	۱	۵۹۷/۹۱۷	۰/۵۴۵	۰/۴۶۲
خطا	۱۰۵۲۸۷/۴	۹۶	۱۰۹۶/۷۴۴		

نتیجه تحلیل واریانس دو عاملی هوش هیجانی کلی منجیان غریقی، برای جنسیت و سابقه نشان داد که اثر جنسیت، سابقه و اثر تعاملی جنسیت در سابقه در هیچ‌یک از خرده‌مقیاس‌ها معنادار نیست (جدول ۴).

نتیجه تحلیل واریانس دو عاملی خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی، شامل هوش درون‌فردی، هوش بین فردی، مدیریت استرس، سازگاری و خلق عمومی

جدول ۴. خلاصه تحلیل واریانس دو عاملی خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی برای جنسیت و سابقه

خرده مقیاس	منبع	مجموع مربعات نوع سه	df	میانگین مربعات	F	P
هوش درون فردی	جنسیت	۱۰/۴۱۷	۱	۱۰/۴۱۷	۰/۰۶۱	۰/۸۰۶
	سابقه	۷۶/۱۷۰	۱	۷۶/۱۷۰	۰/۴۴۵	۰/۵۰۶
	جنسیت × سابقه	۲/۲۳۸	۱	۲/۲۳۸	۰/۰۱۳	۰/۹۰۹
	خطا	۱۶۴۲۵/۵۴۶	۹۶	۱۱۷/۰۹۹		
هوش بین فردی	جنسیت	۳/۷۲۴	۱	۳/۷۲۴	۰/۰۷۲	۰/۷۸۹
	سابقه	۰/۵۸	۱	۰/۵۸	۰/۰۰۱	۰/۹۷۳
	جنسیت × سابقه	۱۰۳/۱۰۰	۱	۱۰۳/۱۰۰	۱/۹۹۰	۰/۱۶۲
	خطا	۴۹۷۴/۰۵۱	۹۶	۵۱/۸۱۳		
مدیریت استرس	جنسیت	۲۷/۰۷۲	۱	۲۷/۰۷۲	۰/۵۲۵	۰/۴۷۱
	سابقه	۲/۶۷۶	۱	۲/۶۷۶	۰/۰۵۲	۰/۸۲۰
	جنسیت × سابقه	۷۵/۰۹۵	۱	۷۵/۰۹۵	۱/۴۵۶	۰/۲۳۱
	خطا	۴۹۵۲/۹۴۸	۹۶	۵۱/۵۹۳		
سازگاری	جنسیت	۰/۰۳۲	۱	۰/۰۳۲	۰/۰۰۱	۰/۹۸۱
	سابقه	۰/۳۱۳	۱	۰/۳۱۳	۰/۰۰۶	۰/۹۳۹
	جنسیت × سابقه	۳۷/۱۷۶	۱	۳۷/۱۷۶	۰/۶۹۲	۰/۴۰۸
	خطا	۵۱۵۹/۳۷۲	۹۶	۵۳/۷۴۳		
خلق عمومی	جنسیت	۰/۶۶۵	۱	۰/۶۶۵	۰/۰۱۷	۰/۸۹۵
	سابقه	۱/۴۹۴	۱	۱/۴۹۴	۰/۰۳۹	۰/۸۴۳
	جنسیت × سابقه	۱/۰۶۴	۱	۱/۰۶۴	۰/۰۲۸	۰/۸۶۸
	خطا	۳۶۵۳/۵۰۰	۹۶	۳۸/۰۵۷		

که خرده‌مقیاس‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی، شادمانی و روابط بین فردی برای منجیان غریق به- ترتیب سه خرده‌مقیاس با بالاترین اولویت بودند و خرده‌مقیاس‌های خود ابرازی، واقع‌گرایی و کنترل تکانش به‌ترتیب سه خرده‌مقیاس با پایین‌ترین اولویت بودند (جدول ۵).

با بررسی بیشتر تحلیل واریانس دو عاملی برای هر یک از خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی مشخص شد که اثر سابقه، جنسیت و تعامل جنسیت در سابقه در بین منجیان غریق تفاوت معناداری ندارد. نتیجهٔ آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی خرده-مقیاس‌های هوش هیجانی منجیان غریق نشان داد

جدول ۵. نتیجه آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی

میانگین رتبه‌ها	N	خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی
۱۲/۰۱	۱۰۰	مسئولیت‌پذیری اجتماعی
۱۰/۲۴	۱۰۰	شادمانی
۱۰/۰۴	۱۰۰	روابط بین فردی
۱۰/۰۲	۱۰۰	همدلی
۹/۸۹	۱۰۰	خوش‌بینی
۹/۸۲	۱۰۰	خودشکوفایی
۹/۳۸	۱۰۰	عزت نفس
۸/۸۸	۱۰۰	حل مسئله
۷/۸۵	۱۰۰	خودآگاهی هیجانی
۷/۴۶	۱۰۰	استقلال
۵/۵۴	۱۰۰	تحمل استرس
۵/۱۱	۱۰۰	انعطاف‌پذیری
۴/۸۴	۱۰۰	خودابرازی
۴/۶۷	۱۰۰	واقع‌گرایی
۴/۲۹	۱۰۰	کنترل تکانش

نتیجه‌گیری

هدف از این مطالعه مقایسه هوش هیجانی منجیان غریق با سابقه و کم‌سابقه (زن و مرد) و تعیین رتبه‌های خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی (خودآگاهی هیجانی، خودابرازی، عزت نفس، خودشکوفایی، استقلال، روابط بین فردی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، همدلی، واقع‌گرایی، حل مسئله، انعطاف‌پذیری، تحمل فشار روانی، کنترل تکانه، شادمانی و خوش‌بینی) منجیان غریق بود.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که تفاوت معنادار آماری بین منجیان غریق مرد و زن در هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن (هوش درون‌فردی، هوش بین‌فردی، مدیریت ترس، سازگاری و خلق عمومی) وجود ندارد؛ به این معنا که تمامی منجیان غریق در هوش هیجانی و مهارت‌های مربوط به آن با یکدیگر در سطح یکسانی هستند. جستجوی انجام شده نشان می‌دهد که پژوهش‌ها در مورد نقش جنسیت در هوش هیجانی ورزشکاران بسیار کم است. از میان

مطالعات صورت گرفته، نتیجه این پژوهش، از این نظر که بین زنان و مردان در هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن تفاوت معناداری نمی‌یابد، با پژوهش توکلی و همکاران (۱۳۹۰) و بخشی از پژوهش تقی زاده و شجاعی (۲۰۱۲) مغایر است. آنها با بررسی ورزشکاران به تأثیر تفاوت‌های جنسیتی در هوش هیجانی پی بردند، که به نفع مردان ورزشکار بود. علت این تفاوت را شاید بتوان ناشی از به‌کارگیری ابزارهای متفاوت برای سنجش هوش هیجانی دانست. زیرا توکلی و همکاران (۱۳۹۰) از پرسش‌نامه شرینگ، و تقی‌زاده و شجاعی (۲۰۱۲) از پرسش‌نامه شوته استفاده کرده بودند، در حالی که در پژوهش حاضر از پرسش‌نامه بار-آن استفاده شده بود. نتایج این پژوهش همچنین با یافته‌های مرادی کلارده و همکاران (۱۳۸۹) و آقایایی (۲۰۰۷)، به نقل از تقی‌زاده و شجاعی، ۲۰۱۲، ص ۳۶۳۷ همسوست. آنها نیز نشان داده‌اند که بین هوش هیجانی مردان و زنان ورزشکار تفاوت معناداری وجود ندارد. گلمن (۱۹۹۸) اظهار می‌کند که هیچ‌گونه تأثیر ناشی از تفاوت جنسیتی در

اعمال برگزینند. هرچند چنین فرضی نیاز به پژوهش بیشتری دارد.

طبق قوانین فدراسیون نجات غریق، به منظور ارتقاء کمی و کیفی دانش و مهارت منجیان غریق، منجیان غریق درجه دو پس از کسب پنج سال سابقه کار و گذراندن پنج دوره سالانه آمادگی نجات غریق، قابلیت شرکت در دوره‌های نجات غریق درجه یک را پیدا خواهند کرد (اسفندیاری، ۱۳۸۸، ص. ۲۷). بر همین اساس، سابقه لازم را پنج سال در نظر گرفته‌ایم تا بررسی کنیم که آیا این فاصله زمانی می‌تواند معیاری برای کسب برخی از مهارت‌های روان‌شناختی (هوش هیجانی) لازم برای ارتقاء منجی غریق شود؟

با در نظر گرفتن مطالعات غیر ورزشی، نتایج پژوهش‌های شیپلی، جکسون و سگرس^۳ (۲۰۱۰)، جورفی، یاکوب و شاه^۴ (۲۰۱۱) و کومار و مونیاندی (۲۰۱۲) نشان داده‌است که سابقه کاری تفاوت معناداری را در هوش هیجانی افراد نشان می‌دهد که با نتایج پژوهش حاضر مغایر است. اما در حوزه روان‌شناسی ورزشی، اکثر پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهند که معیار تفاوت بین ورزشکاران نخبه و غیرنخبه و موفق و ناموفق سطح مهارتی آنها بوده و اشاره خاصی به سابقه افراد نشده است. به عبارت دیگر، با سابقه بودن افراد دلیل بر نخبه بودن یا برتر بودن آنها نیست. همچنین در کمتر پژوهشی به بررسی ویژگی روان‌شناختی ورزشکاران بر اساس سابقه ورزشی آنها پرداخته شده است. از طرف دیگر اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۸، ص. ۸) اعلام کرده‌اند که گرایش به ورزش و انجام فعالیت‌های ورزشی نظام‌دار (سابقه حضور در ورزش) موجب ارتقاء هوش هیجانی و زمینه‌ساز کسب موفقیت در حیطه‌های مختلف ورزشی می‌شود و همین امر فرایند خبرگی در مهارت را تسهیل می‌کند به این ترتیب، از آنجا که

میان افراد وجود ندارد. البته ممکن است مردان و زنان نیمرخ‌های متفاوتی (چه قوی‌تر و چه ضعیف‌تر) در برخی از حیطه‌های هوش هیجانی داشته باشند، اما در سطح کلی با یکدیگر برابرند (استیس و براون^۱ به نقل از گلمن، ۲۰۰۴، ص. ۳۲). بار-آن (۲۰۰۰) در مطالعات خود، با تحلیل نمره‌های هوش هیجانی بیش از ۷۷۰۰ نفر از مردم غیرورزشکار، نشان داد که مردان و زنان در هوش هیجانی کلی تفاوتی ندارند. شاید علت معنادار نبودن هوش هیجانی بین منجیان غریق مرد و زن را بتوان با گفته گلمن (۱۹۹۸)، مبنی بر اینکه هوش هیجانی با بلوغ افراد به اوج خود می‌رسد (کومار و مونیاندی^۲ به نقل از گلمن، ۲۰۱۲، ص. ۶۹)، توجیه کرد. اما در کل، حتی اگر هوش هیجانی به بلوغ و کسب مهارت‌های اجتماعی نیز بستگی نداشته باشد، باز به نظر می‌رسد که منجیان غریق زن یا مرد احتمالاً همگی به یک اندازه با نیازهای محیطی و تکلیفی خاص و مشابهی در ارتباط هستند که باعث رشد یکسان هوش هیجانی بین آنها در عرض سه سال خواهد شد. به عبارت دیگر، سابقه موجب رشد هوش هیجانی در میان منجیان غریق می‌شود. اما این رشد تا سه سال ادامه می‌یابد و پس از آن، به دلیل تکراری بودن شرایط محیطی که منجیان غریق با آن مواجه هستند، مانند ارتباط با مراجعه‌کنندگان مختلف، روبه‌رو شدن با غریق فعال و غیرفعال، شکستگی‌های سر و صورت و آسیب‌های گردن و ستون مهره‌ها، متوقف می‌ماند. این عدم تغییر تا پنج سال بعد ادامه می‌یابد؛ به گونه‌ای که بین منجیان غریق با سه سال سابقه و منجیان غریق با هشت سال سابقه تفاوتی دیده نمی‌شود. منجیان غریق باید بتوانند ضمن شناخت هیجان‌ات خود و درک هیجان‌ات دیگران هنگام بروز رفتارهای پرخطر، با کنترل و مدیریت احساسات خود رفتار و واکنش خاصی را نسبت به آن

3. Shipley, Jackson, & Segrest
4. Jorfi, Yacob, & Shah

1. Stys & Brown
2. Kumar & Muniandy

سابقه فعال، دست‌کم از لحاظ برخی از ویژگی‌های روان‌شناختی (خرده‌مقیاس‌های هوش هیجانی) مانند منجیان غریق با حدود هشت سال سابقه شده باشند. همان‌طور که ذکر شد، علت در نظر گرفتن پنج سال سابقه برای ارتقاء سطح منجیان غریق، ارتقاء کمی و کیفی دانش و مهارت آنها اعلام شده است (اسفندیاری، ۱۳۸۸، ص. ۲۷). اما نباید ویژگی‌های روان‌شناختی منجیان غریق را در کنار ویژگی‌های مهارتی آنها نادیده گرفت. از آنجاکه در دوره‌های نجات‌غریق درجه یک و بین‌المللی معیار مهارتی و جسمانی منجیان غریق آزمونده می‌شود، از این‌رو با توجه به ارتقاء یکسان هوش هیجانی منجیان غریق پس از سه سال، پیشنهاد می‌شود که منجیان غریق درجه دو پس از کسب سه سال سابقه فعال (به‌جای کسب پنج سال سابقه برای درجه یک و دو سال سابقه برای بین‌المللی)، در صورت داشتن ویژگی‌های مهارتی و جسمانی قابل‌قبول، بتوانند در دوره‌های ارتقاء (درجه یک و بین‌المللی) شرکت کنند. لازم به ذکر است که اگر ملاک ارتقاء سطح نجات‌غریق را فقط ویژگی‌های جسمانی و مهارتی منجی غریق در نظر بگیریم، با توجه به اینکه آزمون دوره‌های بین‌المللی تا حدی دشوارتر از آزمون درجه یک است، علت تعیین دو سال فاصله برای دوره بین‌المللی و پنج سال فاصله برای دوره درجه یک نامشخص خواهد بود. با توجه به تأکید پژوهشگران مبنی بر توجه به مهارت‌های روان‌شناختی در کنار ویژگی‌های جسمانی (اصلانخانی و همکاران، ۱۳۸۷، ص. ۵)، به نظر می‌رسد هوش هیجانی نیز می‌تواند یکی از این امور باشد، که با توجه به نتایج پژوهش حاضر، حدود سه سال سابقه فعال در نجات‌غریق برای رسیدن به این هدف کافی است. البته برای یافتن سایر ویژگی‌های روان‌شناختی به پژوهش‌های بیشتر در این حیطه نیاز است.

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که عامل

پژوهش حاضر تفاوت معناداری بین منجیان غریق با سابقه و کم‌سابقه نشان نداد، با یافته‌های آقایی (۲۰۰۷)، به نقل از تقی‌زاده و شجاعی، ۲۰۱۲، ص. ۳۶۳۷، حسینی، نزاکت الحسینی و موحدی، (۱۳۸۹) و تقی‌زاده و شجاعی (۲۰۱۲) همسو است. حسینی و همکاران (۱۳۸۹) اعلام کرده‌اند که سابقه حضور در تیم ملی و سطح کیفیت بازی ورزشکاران و تجربه میدان‌های مختلف فرامنطقه‌ای نمی‌تواند بر هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن در ورزشکاران تأثیر بگذارد. با این حال، نتایج پژوهش حاضر با بخشی از یافته‌های اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۸)، مرادی کلارده و همکاران (۱۳۸۹) و یافته‌های زمانیان و همکاران (۲۰۱۱) مغایر است. سوفلو، اصفهانی و اسدی^۱ (۲۰۱۱، ص. ۲۳۹۸) نیز در پژوهش خود نشان داده‌اند که رابطه معناداری بین تجربه ورزشکاران و هوش هیجانی آنها وجود دارد، که با یافته‌های پژوهش حاضر مغایر است. علاوه بر این، آنها چنین نتیجه گرفتند که شرکت در رخداد‌های حساس برای ورزشکاران کم‌تجربه موجب می‌شود که آنها نتوانند ویژگی‌های روان‌شناختی خود را تقویت کنند و از این طریق اجرای خوبی داشته باشند. به نظر می‌رسد یکی از دلایل تفاوت به وجود آمده میان این پژوهش‌ها و پژوهش حاضر این است که اگرچه ما به ارزیابی منجیان غریق فعال پرداخته‌ایم، اما نمی‌دانیم که آیا منجیان غریق در تمامی دوران سابقه خود مشغول به کار نجات‌غریق (فعال) بوده‌اند یا خیر؟ بنابراین، در نجات‌غریق تنها داشتن سابقه کاری (مدت زمان داشتن کارت نجات‌غریق) دلیلی بر تجربه، نخبگی و حرفه‌ای بودن نیست.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، به نظر می‌رسد منجیان غریق پس از به دست آوردن حدود سه سال

1. Soflu, Esfahani, & Assadi

۲. منجی غرقی که موفق به گذراندن دوره آمادگی در سال جاری بوده و در حال حاضر مشغول به کار نجات‌غریق است.

مناسبتی با همکاران و مدیران مکان‌های آبی دارند، بلکه روابط مناسبی نیز با مراجعه‌کنندگان حاضر در محیط‌های آبی ایجاد می‌کنند. منجی غرقیتی که به خوبی هیجان‌ها را مراجعه‌کنندگان به مکان آبی را شناسایی و درک کند می‌تواند عملکرد مناسبی برای حفظ جان آنها داشته باشد. به این ترتیب منجی غریق، با مدیریت استرس خود در شرایط دشوار، می‌تواند راهکارهای مناسب را به خوبی شناسایی کند و به عملیات نجات مناسبی مبادرت ورزد. یکی دیگر از شرایطی که به نظر می‌رسد منجی غریق در آن نیاز به کنترل هیجان‌ها و مدیریت احساسات خود دارد حوادث غرق‌شدگی منتهی به احیای قلبی ریوی است. البته جهت بررسی تأثیر عوامل روان‌شناختی در عملکرد منجیان غریق نیاز به پژوهش‌های بیشتری است.

پیشنهادهایی برای پژوهش

برای پژوهشگران علاقه‌مند به پژوهش در حیطه نجات غریق پیشنهاد می‌شود برای آزمون این فرض که احتمالاً نجات غریق موجب ارتقاء هوش هیجانی در منجیان غریق می‌شود، با در نظر گرفتن میزان سابقه و فعال بودن آنها، به بررسی و مقایسه هوش هیجانی منجیان غریق با افراد عادی و افرادی که متقاضی دوره‌های نجات غریق شده‌اند پردازند.

منابع:

۱. اسفندیاری، ب. (۱۳۸۸). *آیین‌نامه اجرایی فدراسیون نجات غریق جمهوری اسلامی ایران*. چاپ چهارم. تهران. فدراسیون نجات غریق جمهوری اسلامی ایران.
۲. اصلانخانی، م. ع. شمس، ا. و شمسی پور دهکردی، پ. (۱۳۸۷). رابطه هوش هیجانی و عوامل شخصیتی در ورزشکاران بزرگسال نخبه و غیر نخبه. *علوم حرکت انسان*. شماره اول.

جنسیت در سابقه تفاوت معنادار آماری در هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن (هوش درون‌فردی، هوش بین‌فردی، مدیریت ترس، سازگاری و خلق عمومی) در بین منجیان غریق نشان نداد. پس از جستجوهای انجام‌شده در منابع، پژوهش جامعی که در ارتباط با اثر تعاملی جنسیت و سابقه در ورزشکاران باشد یافت نشد، تا بتوان نتایج این پژوهش را با آن مقایسه کرد. بنابراین در این زمینه هنوز به مطالعات بیشتری نیازمندیم.

با توجه به یافته‌های این پژوهش، مشخص شد که منجیان غریق پژوهش حاضر در هوش بین‌فردی (روابط بین‌فردی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و همدلی) و خلق عمومی (شادمانی و خوش بینی) در بالاترین سطح هستند، اما در سازگاری (واقع‌گرایی، حل مسئله، انعطاف‌پذیری) و مدیریت ترس (تحمل فشار روانی و کنترل تکانه) نسبت به سایر مؤلفه‌های هوش هیجانی در سطح پایین‌تری هستند. در مجموع، با در نظر گرفتن میانگین هوش هیجانی کلی و خرده‌مقیاس‌های آن و مقایسه آنها با نمره معیار مشخص شد که نمره هوش هیجانی و تمامی خرده‌مقیاس‌های آن از حد میانه بالاتر بوده است و می‌توان اظهار داشت که تمامی منجیان غریق، اعم از زن و مرد و کم‌سابقه و باسابقه، از لحاظ کاربرد هوش هیجانی و برخی مهارت‌های روان‌شناختی (خودآگاهی هیجانی، خودابرازی، عزت نفس، خودشکوفایی، استقلال، روابط بین فردی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، همدلی، واقع‌گرایی، حل مسئله، انعطاف‌پذیری، تحمل فشار روانی، کنترل تکانه، شادمانی و خوش‌بینی) همگی در سطح مطلوب و ایده‌آلی هستند؛ به این معنا که منجیان غریق به خوبی نسبت به احساسات و هیجان‌ها خود شناخت و آگاهی دارند و می‌توانند این هیجان‌ها را در مواقع خطر به خوبی کنترل و مدیریت کنند. آنها علاوه بر هوش درون فردی بالا، از هوش بین فردی مناسبی نیز برخوردارند. به این ترتیب، آنها نه تنها تعامل

- ۱۱-۳. صص ۱۱-۳.
۳. اصلانخانی، م.ع. عبدلی، ب. زمانی‌ثانی، س.ح. و فتحی‌رضایی، ز. (۱۳۸۸). هوش هیجانی در ورزشکاران معلول. *روان‌شناسان ایرانی*. سال ششم، شماره ۲۱، صص ۱۵-۲۴.
۴. آقاپور، م. (۱۳۸۸). بررسی مقایسه‌ای هوش هیجانی دانشجویان دختر ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه آزاد اسلامی تبریز. *زن و مطالعات خانواده*. سال اول، شماره سوم، صص ۲۵-۴۲.
۵. بشارت، م.ع. عباسی، غ.ر. و میرزا کسفیدی، ر. (۱۳۸۴). تبیین موفقیت ورزشی در ورزش‌های گروهی و فردی بر حسب هوش هیجانی. *المپیک*. سال سیزدهم، شماره ۴ (پیاپی ۳۲)، صص ۸۷-۹۶.
۶. تابش، س. (۱۳۸۳). مقایسه هوش هیجانی در بین زنان ورزشکار (با مهارت باز و بسته) و غیر ورزشکار. *حرکت*. شماره ۲۹، صص ۳۳-۴۲.
۷. توکلی، م. رمضان‌نژاد، ر. همتی‌نژاد، م. ر. و عیدی، ح. (۱۳۹۰). رابطه هوش هیجانی و روش‌های مقابله با استرس در دانشجویان ورزشکار. *رفتار حرکتی و روان‌شناسی ورزش*. شماره ۵، صص ۴۰۹-۴۱۹.
۸. حسینی، س.ح. نزاکت‌الحسینی، م. و موحدی، ا.ر. (۱۳۸۹). مقایسه هوش هیجانی ورزشکاران حرفه‌ای و غیر ورزشکاران، بر اساس برخی از ویژگی‌های فردی. *همایش سلامت روانی و ورزش*. انجمن روان‌شناسی ایران. بهمن‌ماه ۱۳۸۹.
۹. شعبانی‌بهار، غ.ر. یعقوبی، ا. و فاروقی، ح. (۱۳۸۹). تعیین ارتباط هوش هیجانی و عملکرد ورزشی ورزشکاران استان همدان. *پژوهش در علوم ورزشی*. شماره ۲۸، صص ۸۱-۹۲.
۱۰. عبدلی، ب. زمانی‌ثانی، س.ح. و فتحی‌رضایی، ز. (۱۳۸۸). منابع پیش‌بینی‌کننده انسجام گروهی در بازیکنان فوتبال از دیدگاه هوش هیجانی. *پژوهش در علوم ورزشی*. شماره ۲۵، صص ۶۷-۸۰.
۱۱. عبدلی، ب. فارسی، ع.ر. علیخانی‌راد، ع. و ملک شاهی، م. (۱۳۹۱). ارتباط خود کارآمدی و هوش هیجانی با عملکرد مردان گلبالیست لیگ برتر. *مطالعات روان‌شناسی ورزشی*. شماره ۲، صص ۹۳-۱۰۴.
۱۲. مرادی کلارده، ب. نمازی‌زاده، م. و مشکاتی، ز. (۱۳۸۹). تعیین رابطه هوش هیجانی با رتبه‌بندی شمشیربازان اسلحه‌ا په در سطوح متفاوت عملکرد. *جشنواره و همایش دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان*.
13. Ajayi, M. A. (2008). Effect of a Six Week Emotional Intelligence Programme on the Sports Performance of Amateur Athletes in Oyo State of Nigeria. *2008 SIRC Africa Research Award Winners-Announced*.
14. Avramidis, S., Butterly, R., & Llewellyn, D. J. (2009). Drowning Incident Rescuer Characteristics: Encoding the First Component of the 4W Model. *International Journal of Aquatic Research and Education*, 3(1), 66-82.
15. Bar-On, R. (2000). Emotional and Social Intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory. in Bar-On R., & Parker J. D. A. (Ed.). *The Handbook of Emotional Intelligence*. San Francisco: Jossey-Bass, 363-388.
16. Besharat, M. A. (2007). Psychometric Properties of Farsi Version of the Emotional Intelligence Scale-41 (FEIS-41). *Personality and Individual Differences*, 43(5), 991-1000.

17. Coblenz, A., Mollard, R., & Cabon, P. (2001). *Lifeguard Vigilance Bibliographic Study, Executive Summary*. Paris: Applied Anthropology.
18. Griffiths, R. C., & Griffiths, T. J. (2013). Internal Noise Distractions in Lifeguarding. *International Journal of Aquatic Research & Education*, 7(1), 56-71.
19. Griffiths, T. (2002). The Vigilant Lifeguard. *Aquatics Int May*, 18-26.
20. Jorfi, H., Yaccob, H. F., & Shah I. M., (2011). The Relationship between Demographics Vvariables, Emotional Intelligence, Communication Effectiveness, Motivation, and Job Satisfaction. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 1 (1), 35-58.
21. Kumar, J. A., and Muniandy, B. (2012). The Influence of Demographic Profiles on Emotional Intelligence: A Study on Polytechnic Lecturers in Malaysia. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(1), 62-70.
22. Lifeguard Standard Coalition. (2011). *United States Lifeguard Standards: An Evidence-based Review and Report by the United States Lifeguard Standard Coalition*. January 2011.
23. Lyons, J. B., & Schneider, T. R. (2005). The Influence of Emotional Intelligence on Performance. *Personality and Individual Differences*, 39(4), 693-703.
24. Philips, R.M. (2010). Identification of Factors that Contribute to an Increase in Lifeguard Complacency. Thesis: East Carolina, East Carolina University.
25. Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9, 185-211.
26. Shipley, N. L., Jackson, M. J., & Segrest, S. L. (2010). The Effects of Emotional Intelligence, Age, Work Experience, and Academic Performance. *Research in Higher Education*, 9, 1-19.
27. Soflu, H. G., Esfahani, N., & Assadi, H. (2011). The Comparison of Emotional Intelligence and Psychological Skills and Their Relationship with Experience among Individual and Team Athletes in Superior League. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2394-2400.
28. Stys, Y., & Brown, S. L. (2004). A Review of the Emotional Intelligence Literature and Implications for Corrections. *Research Branch Correctional Service of Canada*, 10.
29. Taghizadeh, F., & Shojaie, M. (2012). Comparing Emotional Intelligence and Team Cohesion of Elite and Amateur Table Tennis Players. *Advances in Applied Science Research*, 3 (6), 3633-3639.
30. The National Aquatic Safety Company. (2008). *Lifeguard Text Book* (Rev. Ed.). Nasco, LLC.
31. Zamanian, F., Haghghi, M., Forouzandeh, E., Sedighi, Z., & Salehian, M.H. (2011). A Comparison of Emotional Intelligence in Elite Student Athletes and Non-athletes. *Annals of Biological Research*, 2 (6), 179-183.

